

Β΄. ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ

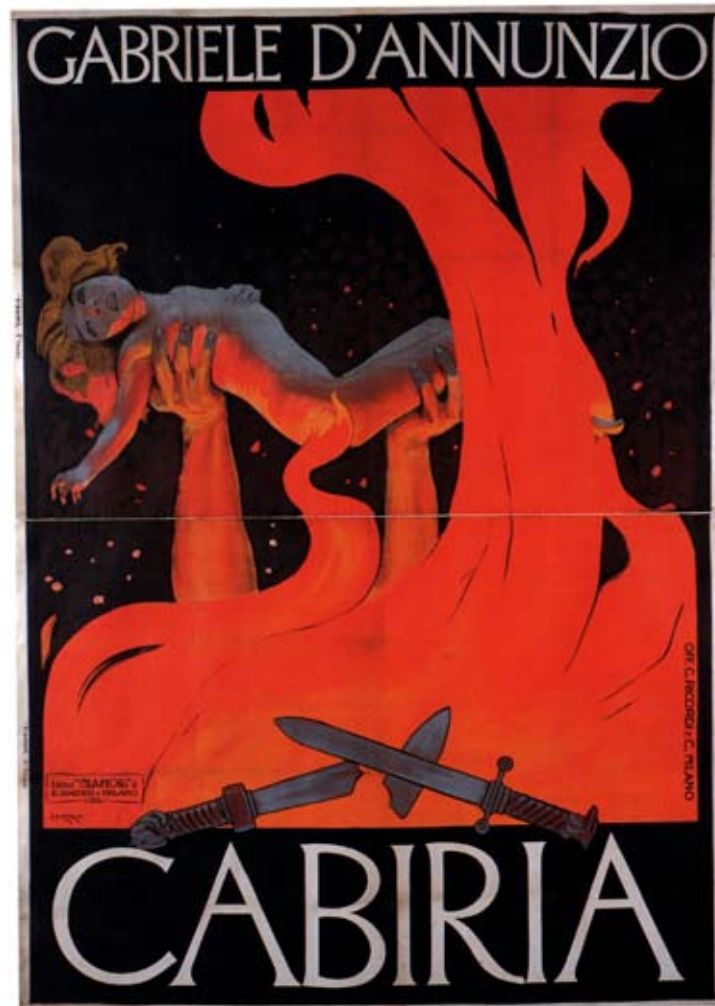
3. ΚΛΙΜΑΚΑ ΚΑΙ ΑΝΑΛΟΓΙΕΣ

Η κλίμακα και οι αναλογίες έχουν άμεση σχέση με το μέγεθος των αντικειμένων που περιγράφουν. Φυσικά το μεγάλο και το μικρό μέγεθος είναι σχετικοί όροι και μόνο το ανθρώπινο σώμα μπορεί να δώσει ένα μέτρο σύγκρισης. Πριν τον Διαφωτισμό και την καθιέρωση του μετρικού δεκαδικού συστήματος μετά τη Γαλλική Επανάσταση πολλά συστήματα μέτρησης είχαν για βάση τους μέρη του ανθρώπινου σώματος (πόδες, σπιθαμές, πήχεις, δάκτυλοι κ.ά.). Από τις παλαιολιθικές εικονογραφήσεις υπήρξαν αποτυπώσεις ανθρωπίνων χεριών και λόγω των μικρών σχετικά χώρων που υπήρξαν διαθέσιμοι (τοιχώματα σπηλαίων, βράχοι κ.λπ.) η κλίμακα σιγά-σιγά έγινε μικρότερη του φυσικού μεγέθους ώστε να περιγραφούν ικανοποιητικά λατρευτικές περιγραφές ζώων και κυνηγών. Όταν όμως οι διάφοροι πολιτισμοί εξελίχθηκαν σε αγροτικές κοινωνίες και οι βασιλείς και οι ανώτερες τάξεις άρχισαν να διαβιούν σε μόνιμα και μεγάλα παλάτια άρχισαν να εμφανίζονται υπερμεγέθεις ζωγραφικές και γλυπτικές αναπαραστάσεις.

Ο κάθε καλλιτέχνης έχει την ικανότητα να διαμορφώνει τις ιδέες του από μικρή και γρήγορη κλίμακα (τα πρόχειρα σκαριφήματα) στο αναγκαίο μέγεθος όπου θα εκτελεστεί το τελικό έργο. Κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας οι αναλογίες των επιμέρους στοιχείων της σύνθεσης πρέπει να διατηρούνται σωστές γιατί αλλιώς θα είναι εμφανής η παραμόρφωση του σχήματος.

Οι αναλογίες αναφέρονται στον γεωμετρικό λόγο του πλάτους με το ύψος (και το βάθος σε τριδιάστατα έργα). Πολλοί διαφορετικοί πολιτισμοί διαμόρφωσαν διαφορετική αντίληψη για την έννοια της αναλογίας και των ιδανικών μετρήσεων, ιδιαίτερα της αναπαράστασης του ανθρώπινου σώματος. Το μεγάλο μέγεθος τονίζει την παρουσία του έργου στην ιεράρχηση των μηνυμάτων γύρω μας και γιαυτό συχνά προτιμάται όπου είναι εφικτό.

TROISIÈME ANNÉE - NUMÉRO 99

SAMEDI 26 AVRIL 1930

LE NUMÉRO 1 FR. 50

MONDE

Directeur: HENRI BARBUSSE

Comité directeur: A. EINSTEIN, M. GORKI, M. KAROLYI, L. WERTH,
M. MORHARDT, UPTON SINCLAIR, M. UGARTE, M. DE UNAMUNO
Rédaction, Administration, Publicité: 36, rue Dames-Marc, PARIS (1re) — Téléphone: Central 11-34 et 13-22

croquis de grosz — montage de flouquet

dans ce numéro :

AU PAYS DU
CHARBON
PAR E. E. KISCH
PERSECUTIONS
RELIGIEUSES PAR
BERNARD SHAW
V. MAIAKOVSKY
PAR A. HABARU
DUEL POSTHUME
PAR G. ALTMAN
LE CHOMAGE
DANS LE
MONDE PAR
LUCIEN LAURAT
DEUX RÉCITS DE
GEORGES DAVID

Η ανθρώπινη κλίμακα

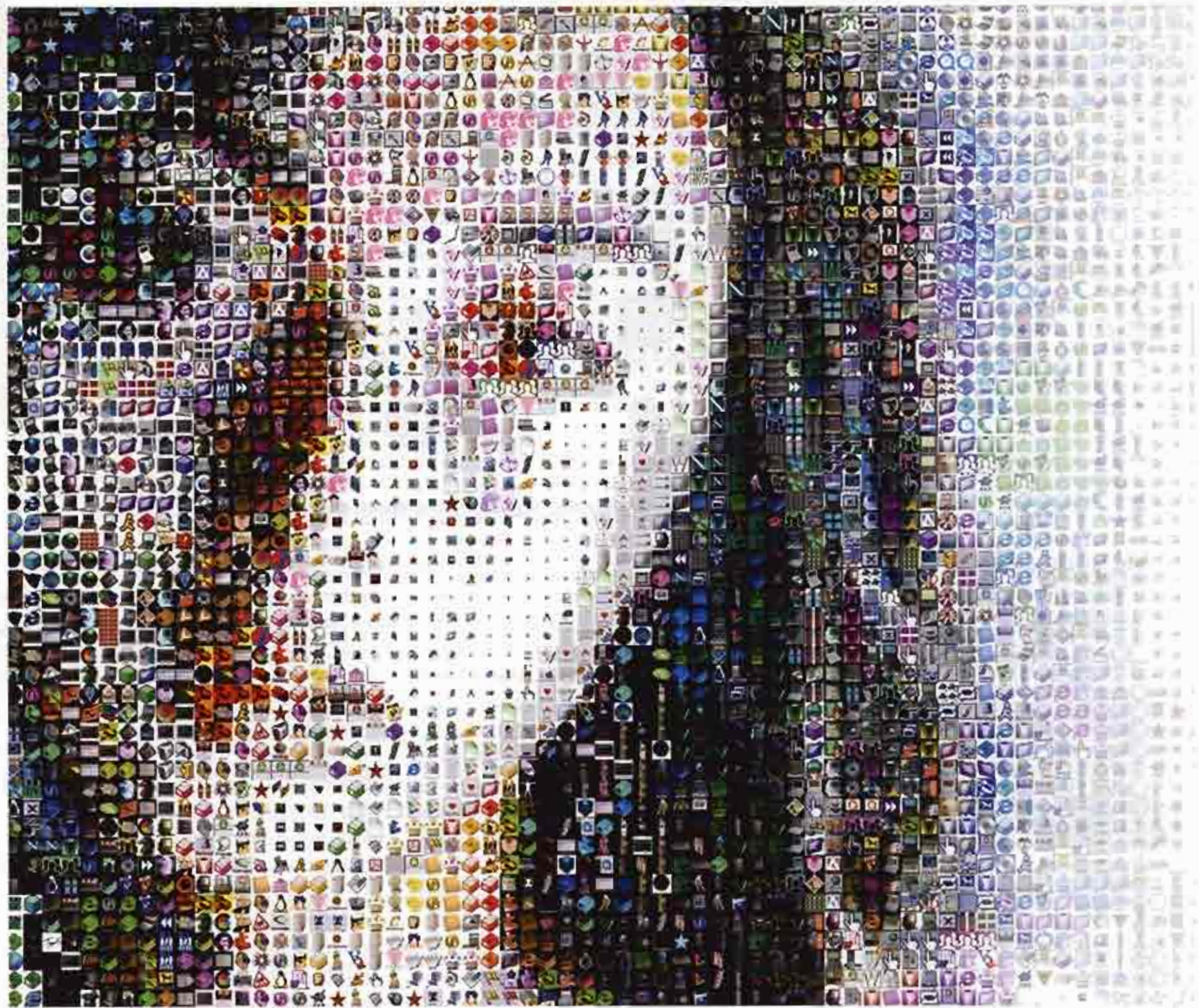
Παρότι κάποια έργα τέχνης είναι τεραστίων διαστάσεων σε σχέση με την ανθρώπινη κλίμακα, τα περισσότερα είναι σε φυσιολογική και διαχειρίσιμη κλίμακα. Ένα από τα σημαντικά χαρακτηριστικά της καλλιτεχνικής έκφρασης είναι να εντυπωσιάζει τον παρατηρητή, έτσι η επιλογή πολύ μεγάλης ή πολύ μικρής κλίμακας υπήρξε ανέκαθεν προσφιλής τακτική των δημιουργών. Η μνημιακή γλυπτική, τα μωσαϊκά σε ναούς και παλάτια, τα βιτρό σε μεγάλα παράθυρα, οι γιγαντοαφίσες σε δημόσιους χώρους, οι επιγραφές, τα γκραφίτι σε τοίχους, γέφυρες κ.α. εκμεταλλεύονται τη μεγάλη κλίμακα για να εντυπωσιάσουν και να μεταδώσουν το μήνυμα σε πολλούς δέκτες από μεγάλη απόσταση.

Τα έργα σε μικρή κλίμακα μπορούν να έχουν κι αυτά μεγάλη δύναμη εντυπωσιασμού αν η σύνθεση είναι επιτυχημένη και η δεξιότητα του δημιουργού ανταποκρίνεται στη δυσκολία του εγχειρήματος. Κοσμήματα, νομίσματα, μετάλλια, η διακόσμηση μικρών αντικειμένων, η μικρογραφίες των χειρόγραφων κωδίκων, η χάραξη των τυπογραφικών στοιχείων κ.ά. αποτελούν θαυμαστά επιτεύγματα της ανθρώπινης καλλιτεχνικής παραγωγής σε όλους σχεδόν τους πολιτισμούς.

Η αντίθεση της κλίμακας

Στεκόμενοι μπροστά σε ένα υπερφυσικό έργο αισθανόμαστε το δέος της κλίμακας ή χρησιμοποιώντας ένα μεγεθυντικό φακό παρατηρούμε με πολύ ενδιαφέρον κάτι που είναι μικροσκοπικό. Η σχέση του παρατηρητή με την κλίμακα του καλλιτεχνικού έργου είναι σημαντική και οι σχεδιαστές το εκμεταλλεύονται όποτε χρειάζεται. Συχνά ο καλλιτέχνης ανατρέπει την αναμενόμενη κλίμακα των στοιχείων της σύνθεσης με σκοπό να δημιουργήσει πρόσκαιρο κομφούζιο στον παρατηρητή και να εντείνει την προσοχή του στο κυρίαρχο σημείο του έργου. Στην τέχνη του 20ού αιώνα και στη γραφιστική σύνθεση αυτή η πρακτική υπήρξε ιδιαίτερα δημοφιλής και δεν παύει να αποτελεί χρήσιμη λύση για διαφορετικά προβλήματα ιεράρχησης του μηνύματος. Η χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και η ψηφιακή τέχνη έχουν προφανώς κάνει ιδιαίτερα εύκολη αυτή τη διαδικασία και γιαυτό χρειάζεται ιδιαίτερη ευαισθησία στην εφαρμογή της ώστε να μην καταλήγει σε βαρετή κοινοτοπία.

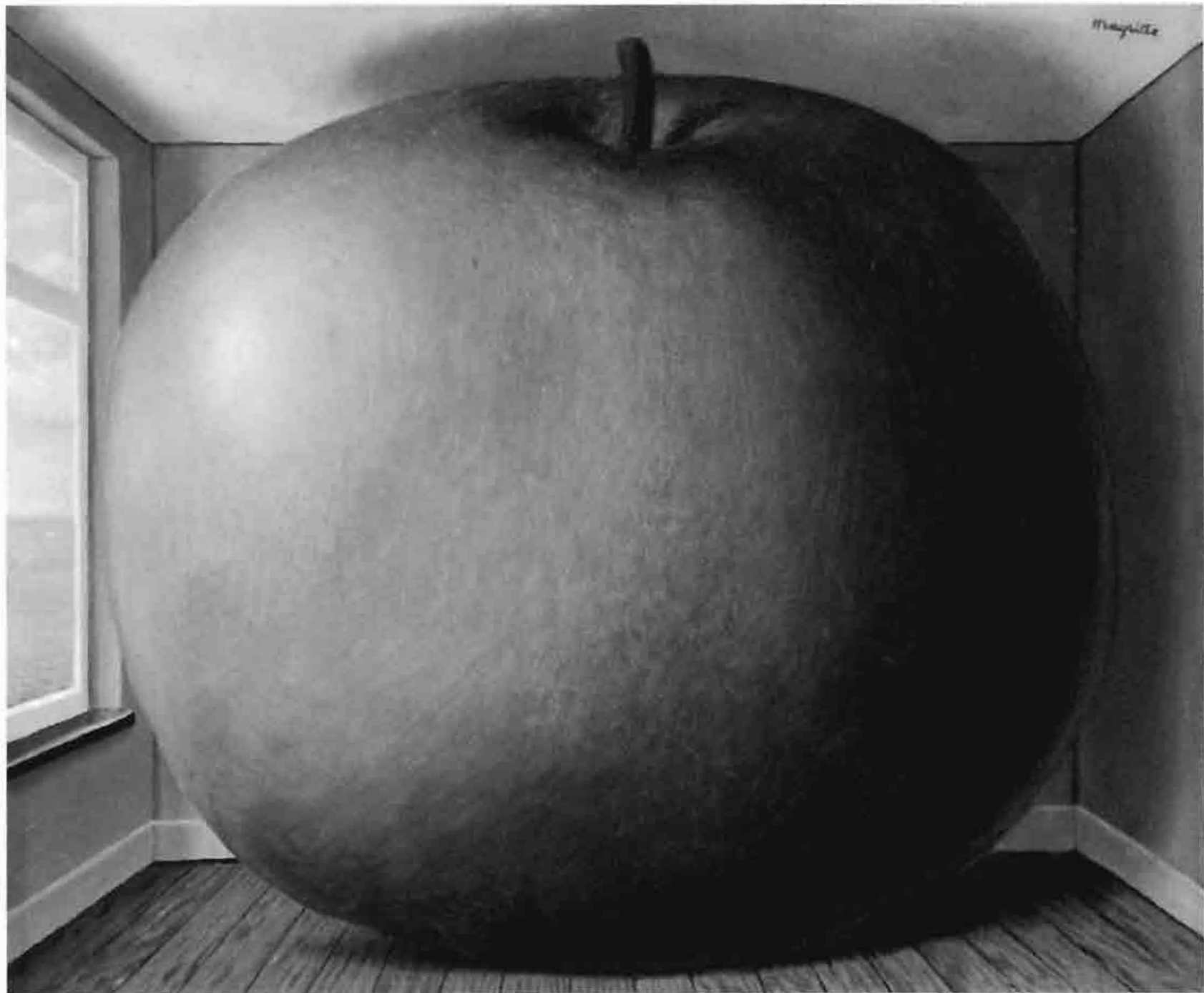

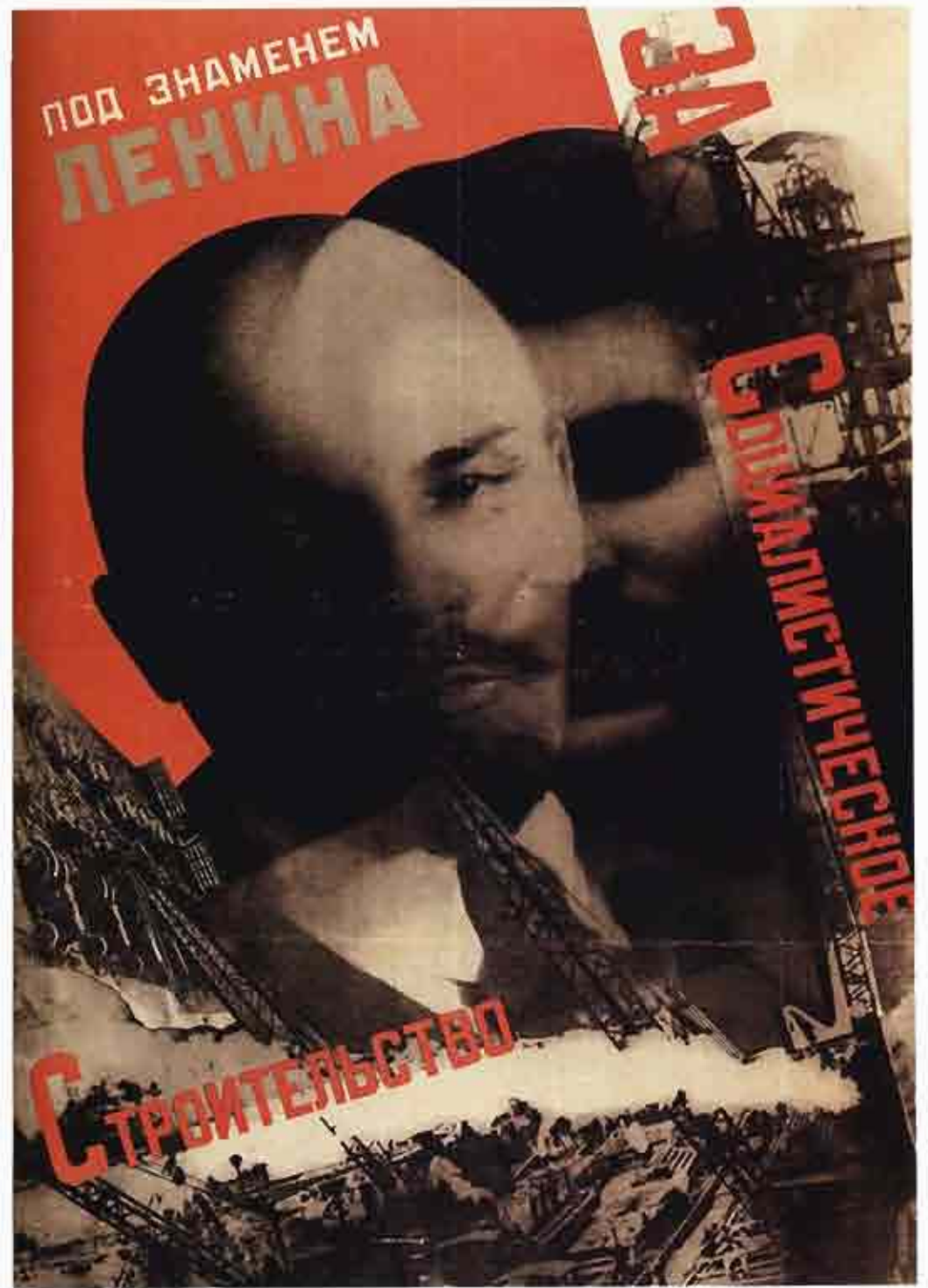
**Тов. Ленин ОЧИЩАЕТ
ЗЕМЛЮ ОТ НЕЧИСТИ.**

Fresher!
Cleaner!

Better
Than Ever!

NEW IMPROVED LIFE!

#1

Prozac
MOOD BRIGHTENER

Wash Your Blues Away!

Οι ιδανικές αναλογίες

Πολλοί αμφισβητούν αν υπάρχουν ιδανικές αναλογίες, αλλά διάφοροι πολιτισμοί διαμόρφωσαν την προτίμησή τους σε κάποιους κανόνες. Για τον δυτικο-ευρωπαϊκό πολιτισμό η χρήση του χρυσού κανόνα που υιοθέτησαν οι Έλληνες από τους Αιγυπτίους υπήρξε σημαντικός οδηγός τόσο κατά τον Μεσαίωνα, όσο και κατά την Αναγέννηση έως τη σύγχρονη περίοδο. Η παρατήρηση των βιομορφικών σχημάτων της φύσης, όπως τα άνθη, η ανάπτυξη των μίσχων και των φυλλωμάτων, η διαμόρφωση των κελύφων, των κώνων κ.λπ. οδήγησαν στη διαμόρφωση του χρυσού κανόνα. Δηλαδή της αναλογίας του πλάτους και του ύψους ενός σχήματος έτσι ώστε αν το μήκος της πλευρά του διαιρεθεί σε δύο μέρη και ο γεωμετρικός λόγος του μικρότερου προς το μεγαλύτερο είναι ο ίδιος με αυτόν του μεγαλύτερου προς το όλον. Όπως και ο αριθμός π, έτσι και αυτός δεν έχει τέλος, αλλά χρησιμοποιούμε, για πρακτικούς λόγους, τα τρία πρώτα δεκαδικά ψηφία (0,618). Η σχέση αυτή (1:0,618) χρησιμοποιήθηκε στην αρχαία ελληνική αρχιτεκτονική (π.χ. στον Παρθενώνα) και έφτασε στους αναγεννησιακούς καλλιτέχνες μέσα από τα κείμενα του Ρωμαίου Βιτρούβιου. Ο Λεονάρντο ντα Βίντσι ενσωμάτωσε αυτές τις αναλογίες στο σχέδιό του για τις ιδανικές αναλογίες του ανδρικού σώματος. Εξαιτίας της εγγύτητας της τιμής του ο λόγος του χρυσού κανόνα συχνά ταυτίστηκε με τον λόγο των τρίτων (0,666), δηλαδή τη διαίρεση του πίνακα σε τρεις ισομήκεις περιοχές. Τέλος, τη δεκαετία του 1950 ο γάλλος αρχιτέκτονας Le Corbusier συνδύασε τη συστηματική χρήση του χρυσού κανόνα

για να δημιουργήσει ένα σύστημα μέτρησης βασισμένο στην αριθμητική σειρά του Fibonacci, γνωστό με την ονομασία Modulor.

Ένα άλλο σημαντικό σήμερα σύστημα αναλογιών είναι αυτό που προκύπτει από την τετραγωνική ρίζα του 2 ($\sqrt{2}$) που αποτελεί τη βάση για τον υπολογισμό των αναλογιών των πλευρών των χαρτιών του εμπορίου του διεθνούς συστήματος DIN (εκτός Αμερικής και Αγγλίας). Είχε πρωτοχρησιμοποιηθεί από τον ιταλό αρχιτέκτονα Palladio και σημαίνει πως αν η μακριά πλευρά είναι 1 τότε η κοντή πλευρά είναι η $\sqrt{2}$ (δηλαδή 1:1,414). Το πλεονέκτημα του συστήματος είναι πως κάθε υποδιαίρεση της μακριάς πλευράς δίνει τις ίδιες αναλογίες στο μικρότερο μέγεθος. Στην πράξη το διεθνές μέγεθος A0 έχει εμβαδόν $1\mu^2$, όταν διαιρεθεί στα δύο (=A1) έχει το μισό εμβαδόν, αλλά οι διαστάσεις διατηρούν την ίδια αναλογία (1:1,414) και ούτω καθεξής (A2, A3, A4 κ.λπ.).

$$A0 = 118 \times 84 \text{ cm}$$

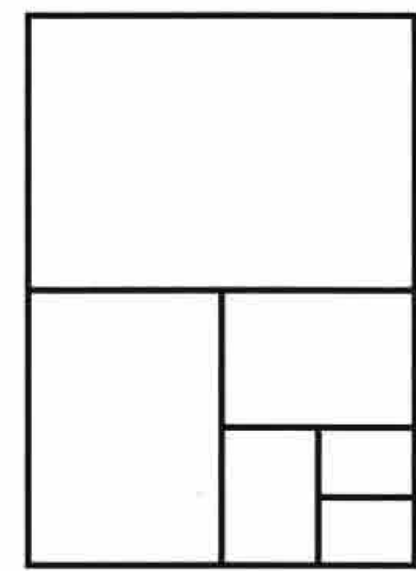
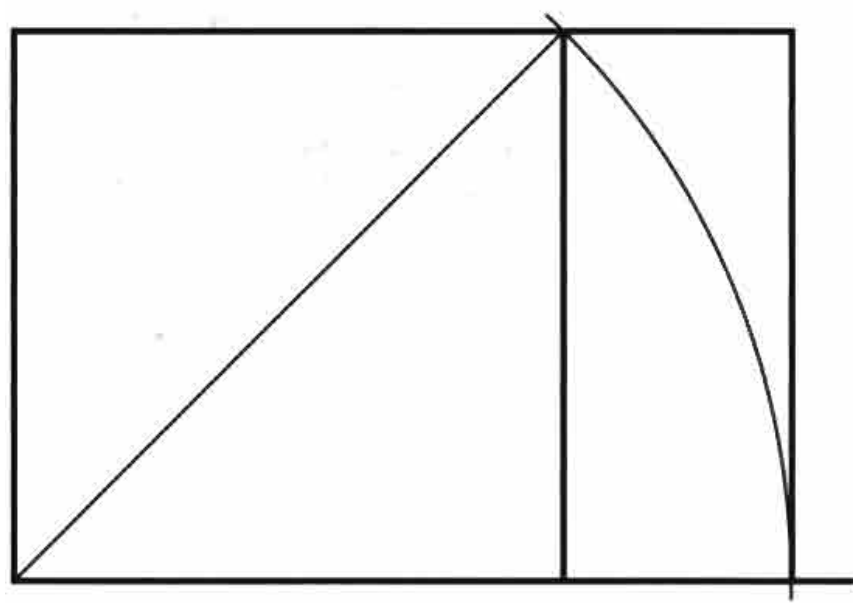
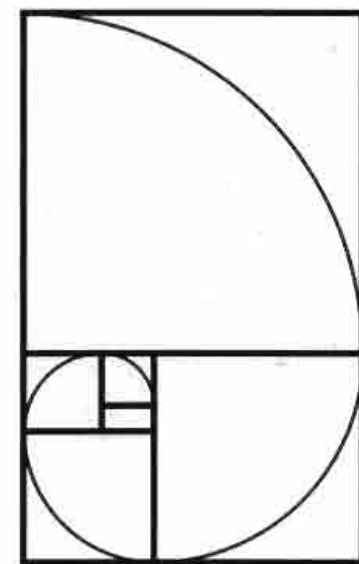
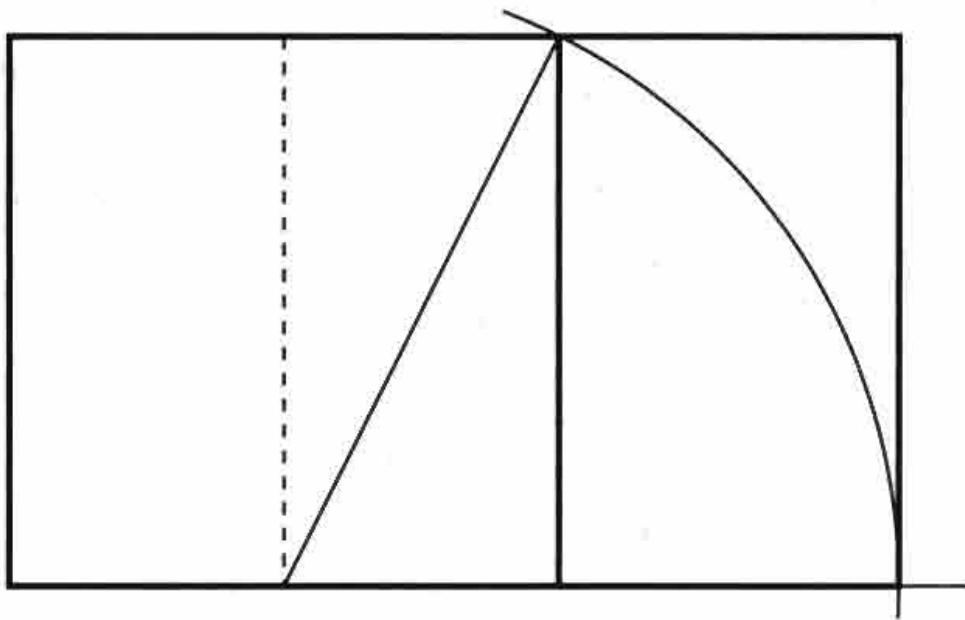
$$A1 = 84 \times 59,4 \text{ cm}$$

$$A2 = 59,4 \times 42 \text{ cm}$$

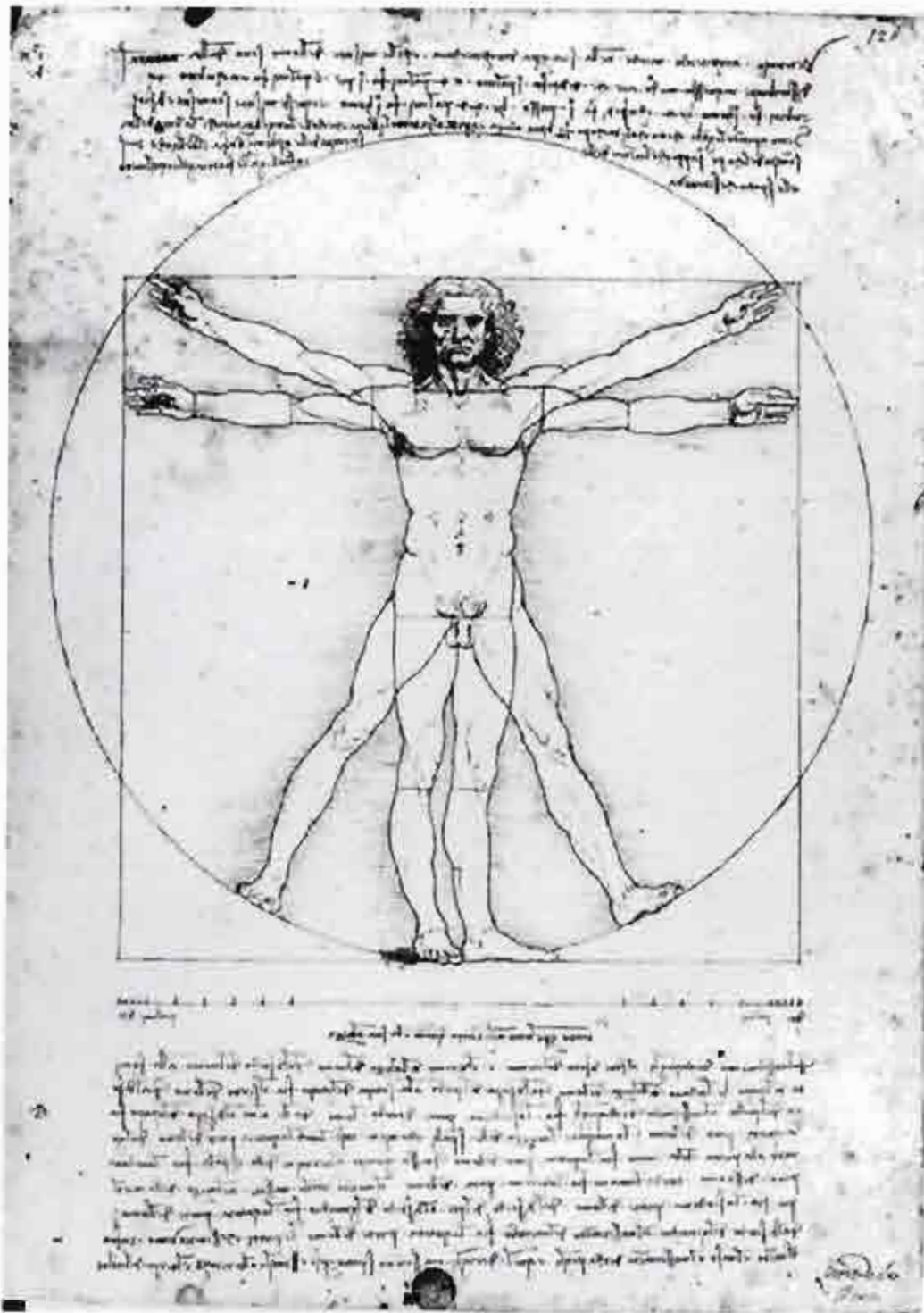
$$A3 = 42 \times 29,7 \text{ cm}$$

$$A4 = 29,7 \times 21 \text{ cm}$$

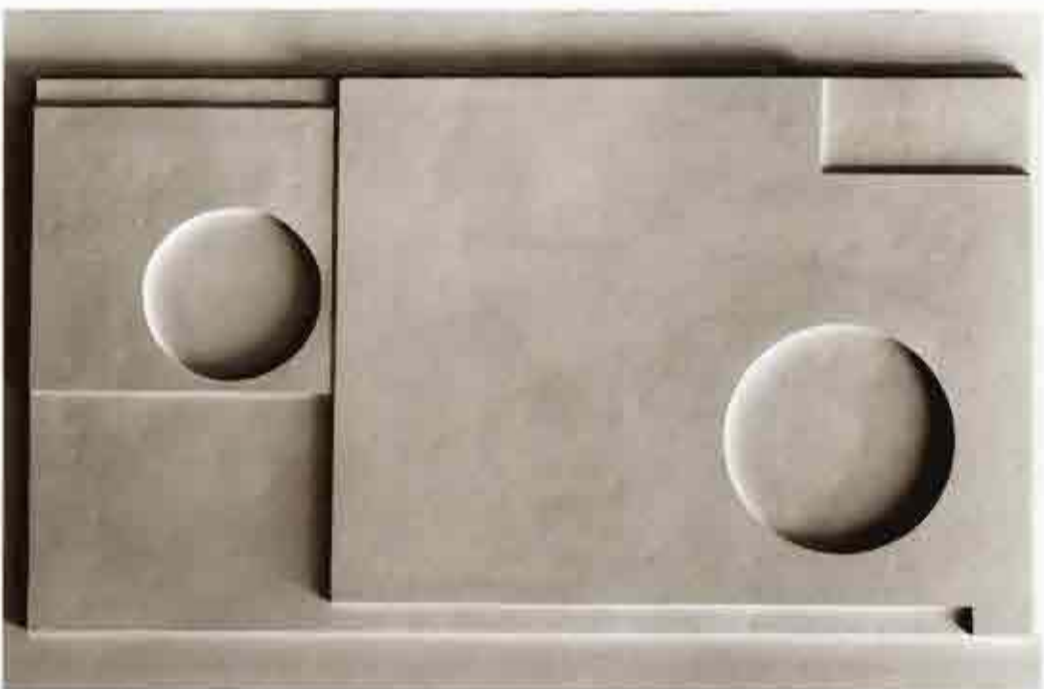
$$A5 = 21 \times 14,85 \text{ cm}$$

beethoven

tonhalle grosser saal
dienstag, den 22. februar 1955,
20.15 uhr
4. estrakonzert
der tonhalle-gesellschaft

leitung carl schürchli
solist wolfgang schneiderhan

beethoven überbore zu waldem, op. 82
wolfskonzert in d-dur, op. 81
siebente symphonie in a-dur, op. 92

vertrieb tonhalle-kasse, hug, wicklin,
kuoni
kassen zu fr. 3.50 bis 8.50